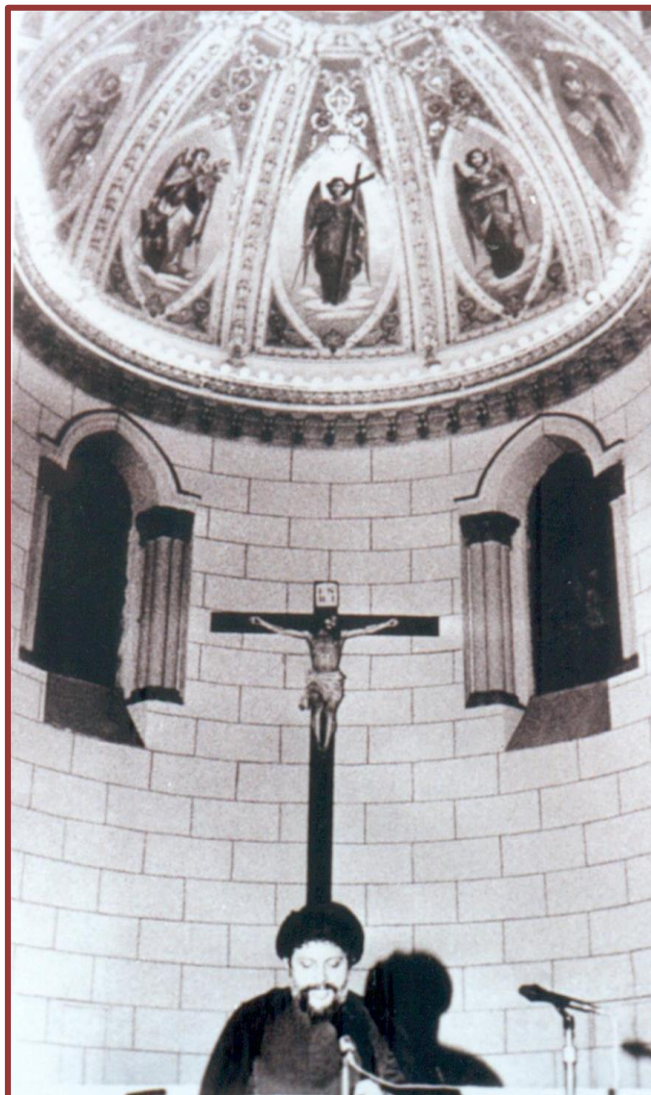

Dinlərin insanlara xidməti

19 fevral 1975-ci il tarixində beyrutun kabuşin kilsəsində imam musa sədrin orucluğun başlanmasına münasibəti ilə etdiyi çıxışın mətni.

IMAM MOUSSA SADR
CULTURAL & RESEARCH INSTITUTE

sadr@imamsadr.ir

www.imamsadr.ir

Allahım, mən sənə şükr edirəm. Allahım, ey ibrahim və ismayilin Allahım, musa və isanın Allahı, zəəflərin, bütün yaranmışların Allahı! Qorxanlara aman, layiqli olanlara nicat, zəiflərə üstünlük verən, təkəbbür əhini alçaldan, zalım padşahları məhv edən və başqalarını onların yerinə oturdan, zülmkarları və amansızları nabud edən, qaçanlara əl tutan, zülmkarlardan intiqam alan və ədalət sevən insanların dadına çatan Allaha şükr olsun.

Allahım, öz istəyinlə müvəffəqiyyət nəsib etdiyin üçün, özünə doğru istiqamətləndirdiyinə, öz mehribanlıqla qəlblərimizi şad etdiyinə görə sənə şükr olsun.

Biz indi sənə qarşısında və sənə evində oruc vaxtı, sənə xatir bir yerə yığılmışıq. Qəlblərimiz sənə doğru ucalır, fikirlərimiz nur və hidayəti səndən alır. Bizi çağırırsan ki, bir yerə yığılıb xalqa xidmət edək və müxtəlif kəlmələrlə sənə bəndələrinin xoşbəxtliyi üçün birləşək. Sənə dərgahına üz tutub və sənə mehrabında namaz qılışıq.

Biz, insan üçün bir yerə yığılmışıq, hansı ki, bir olan və həmişə birincisi özündən sonrakının gələcəyini əvvəlcədən xəbər verən, bir-birini təsdiqləyən dinlər də insan üçün göndərilib.

Allah Təala, bu dinlərin vasitəsi ilə xalqı qaranlıqdan aydınlığa doğru istiqamətləndirdi, onları dağıdıcı ixtilaflardan xilas etdi, sülh və düzgün yolu onlara öyrətdi. Dinlər bir olublar çünki hamısı bir məqsəd üçün göndəriliblər. Həmin məqsəd isə Allaha iman gətirməyə dəvət və insana xidmət etməkdən ibarətdir. Bu ikilik, yeganə varlığın həqiqi əlamətləridir.

Dinlər özlərinə xidmət etməyə başladıkları zamandan aralarında qarşıdurmalar və ixtilaflar meydana gəldi. Hər din, yalnız özünə o dərəcədə

diqqət etməyə başladı ki, qarşısında olan əsas hədəf və məqsəd, demək olar ki, tamamilə unuduldu. Ixtilaf və qarşıdurmalar güclənməyə başladı və insanlar arasında əzab-əziyyət çoxaldı.

Dinlər bir idilər və müştərək bir hədəfləri vardır; yer üzərindəki (allahlara) və zülmkarlara qarşı müharidə, məzlumlara və zəiflərə kömək etmək. Bu ikilik, yeganə varlığın həqiqi əlamətləridir.

Dinlər qələbə çaldıkları zaman onlarla birlikdə zəiflər də qələbə çaldılar. Zalımlar, simalarını dəyişib qənimət əldə etmək üçün dini qabaqladılar, din adından dinə hökm etməyə başladılar. Elə bu hərəkətlər üzündən də məzlumların və zəiflərin əzab-əziyyəti artdı, dinlər müsibətlərə və qarşıdurmalara düşər oldu. Qarşıdurmaların səbəbi, yalnız mənfəətpərəstlərin maraqlarıdır.

Dinlər bir olublar, onların başlanğıc nöqtəsi-Allah birdir, onların hədəfi-insan birdir, onların beşiyi – varlıq dünyası birdir. Elə ki, əsas hədəfi unudub, insanlara xidmət misiyasından uzaqlaşdıq, Allah Təala da bizi öz başına buraxdı və bizdən uzaqlaşdı. Biz, müxtəlif yollara üz tutduq, müxtəlif qruplara parçalandıq, öz şəxsi mənafeyimizin dalınca getdik, Allahdan başqasını özümüzə

məbud seçdik və insanları həlakətə doğru çəkdik.

İndi isə düz yolla əzab görmüş insana tərəf qayıdaq ki, Allah əzabından nicat tapan. Gəlin, zəif və məhv olmağa məhkum olan bir insanın ətrafında birləşək, Allah barəsində və hər şeydə bir olaq. Bununla dinlər də bir olsun. Qurani-kərimdə deyilir: **sizin ümmətlərin hər biri üçün şəriət və aydın yol qərar verdik. Əgər Allah istəsəydi, sizin hamınızı bir ümmət qərar verərdi. Amma, Allah istəyir ki, sizlərə verdiklərinin müqabilində sizi imtahan etsin. Ona görə də**

yaxşı işlərdə bir-birinizi üstələyin. Hamınızın qayıdış yeri Allaha tərəfdir. (maidə surəsi 48 ayə).

Bu gün, bu orucluq günündə, kilsədə xristian rəhbərlərinin dəvəti ilə xütbə mərasiminə gəlmişəm. İndi özüm sizin yanınızdayam, nəsihət edən və həm də nəsihət qəbul edənəm, öz dilimdə söhbət edir və öz qəlbimlə eşidirəm. Tarix bizim şahidimizdir. Biz ona qulaq asırıq, tarix də bize qulaq asır. Tarix – oyaq, şəhər, insanlıq şəhəri, əzab-əzziyyət görənlərin vətəni və qorxanlara sığınacaq olan Livanın şahididir. Bu şəraitdə, bu uca məqamda göylərdən gələn əsas mesajları eşidə bilərik, çünki biz, o mənbəyə daha yaxırıq. Həzrəti məsih (Ə) (İsa peyğəmbər) fəryad çəkir və buyurur: **heç vaxt! Heç vaxt insanı sevməməklə Allahu sevmək biraraya gəlməz.** Onun səsi qəlblərdə dolaşır. Başqa bir çağırış, islam peyğəmbərindən gəlir. O buyurur: **qonşusu ac ola-ola özü yatağına tox qarına gedən insan, heç vaxt Allaha və qiyamət gününə iman gətirməyib.** (Biharul Ənvar 72-ci cild 362-ci səh).

Hər iki haray, müxtəlif zaman kəsiyində səslənən bir çağırış idilər, onların harayı, böyük papanın dili ilə təkrar olunur. O, orucluq münasibəti ilə deyir: məsih (xristian) və fəqir insan eyni şəxsdir, millətlərin inkişafı adlı məşhur məktubunda insan kərəməti üçün narahət olur və İsa Məsih (ə) kimi məbəddə (kilsədə) deyir: Bu böyük bir təcrübədir ki, insanın insanlıq kərəmətinə olunan böyük xəyanətləri sona çatır. Və yenə buyurur: **zalımın nizamı (quruluşu), insanlıq baxımından ən aşağı səviyyədə olan bir quruluşdur. Bu quruluş, dövlət işlərindən sui-istifadə edərək, fəhlələrin haqqını tapdayıb, ahdpeymanı pozaraq qurulmuşdur.**

Bu pak çağırışın əsas məqsədlə-Allah barəsində islamın mötəbər kitablarında deyilənlərlə hansısa fərqi varmı?

Mən (Allah Təala), könlü sınıq bəndələrimin yanındayam, hər kəs ki, xəstələrin görüşünə gedər, kasıblara əl tutar və ehtiyacı olanlara kömək edər, mən onların yanındayam.

Amma, o, məqsədə çatmaq üçün olan vasitə (vəsiləsi) barədə, Allah Təala haqqı bərpa etmək, Allaha xatir, mətir, məzlumlara kömək etmək üçün göstərilən səyləri, mehrabda namaz qılmaq üçün göstərilən say kimi dəyərləndirir. O özü də kömək etməyi öz öhdəsinə götürüb.

Bu deyilən sübutlardan insan varlığına doğru qayıdaq və dağıdıcı, insanı heyratə salan qüvvələri və İlahi bəxşisləri tanıyaq.

İnsan! O, yaradanın surətində və onun sifətində yaradılan bir məxluqdur. Allahın yer üzündə xəlifəsidir, varlığın hədəfi, ictimaiyyətin başlanğıcı, tarixi hərəkətə gətirən bir varlıqdır. İnsan bütün güc və bacarığın cəmi ilə, dinlərin və əməli təcrübələrin diqqət mərkəzində olanlarla bərabərdir. İnsana çəkdiyi əziyyətin mükafatından başqa bir şey qalmır, onu gördüyü işlər əbədidir.

İnsan, müxtəlif üfüqlərdə saçdığı nurladan və şualardan başqa, heç bir şeylə bərabər deyildir. Buna görə də insan qüvvəsinə qədər onu dəyərli və əbədi saymış olarıq.

Əgər iman insana dərk etmək və sonsuz dəyər verisə, onu həmişə ümidvar edirsə, fikrində olan səbəbləri etibarsız edir və nigaranlığını aradan qaldırır, onu, başqa insanları, başqa varlıqları həmahəng edir, başqa sözlə desək, uyğunlaşdırır. Onu həm əzəmət və böyüklükdən, həm də gözəllikdən faydalandırır. Həmin iman, başqa cəhətləri ilə insanı qorumağa çalışır və qeyd edir ki, insanlara xidmətlə olmayan iman, həqiqətdə mövcud deyil.

Gərək insanlar, bütün insani qüvvələrini qoruya və gücləndirə. Elə bu üzdən də kamillik tələbinin əsası risalətin (ilahi məsuliyyət) ilk günündən papanın axırıcı çağırışına qədər diqqət mərkəzində olmuşdur: İnkişaf xalis və kamil surətdə olmalıdır – insanlar bütün insani qüvvə və bacarıqları ilə ayağa qalxmalıdırlar.

Elə bu səbəbdən, bütün dinlər oğurluğu haram sayır. Bu gün ehtiyaclar, insanların fundamental varlığından qaynaqlanmır, bəlkə bu ehtiyaclar, istehsal gücü və istehsal avadanlıqları ilə bağlı təbliğatın köməyi ilə meydana gəlir. Beləliklə biz, insan bacarığına mane olan, onu pərakəndə hala

gətirən və ya bütövlükdə məhv edən müxtəlif qüvvələrin geniş surətdə inkişaf etdiyini görürük. Bununla belə, dağıdıcı qüvvələrin əsası və bünövrəsi sabit qalsa da, şəkil və forma baxımından dəyişməkdə və inkişaf etməkdədir.

Məsələn; din yalan, ikiüzlülük, təkəbbür və qürur kimi xüsusiyyətlərlə daimi mübarizədədir. Biz, bu xüsusiyyətlərlə köklü surətdə nəzərdən keçirsək, onların fərdi və ictimai qüvvələrə mənfi təsirini açıq-aydın görürük. Yalan, insanlar arasında olan həmkarlıq potensialını və imkanlarını tanınmaz və alt-üst edir. Belə olan halda, əməkdaşlıq və bacarıqlar faydasız və çirkin formaya salınır. Təkəbbür və qürur, insan gücünü təsirsiz edir, çünki qürurlu insan elə hesab edir ki, o, ehtiyacsızlıq mərtəbəsinə çatmışdır. Buna görə də o, kömək və yardım etməkdən əl çəkir, təkamüldən geri qalır, insanlar da onun sayəsində ola biləcək, hər hansı bir inkişafdan ümidlərini kəsir. Bu da sözün əsl mənasında, istedad və qabiliyyətlərin məhv olması deməkdir.

Azadlıq insani qüdrətin inkişafına uyğun olan psixoloji haldır. Azadlıq, həmişə təcavüzə məruz qalan, müxtəlif bəhanələrlə insanın əlindən alınan, insan bacarığının əsası, mənbəsi və bünövrəsidir.

Əksər qarşıdurmalar və davalar, azadlığa çıxmaq və ya onu qorumaq uğrunda baş verir. Azadlığın olmaması, fərdi və cəmiyyəti azadlığı qəsb edənlər tərəfindən tətbiq olunmuş məhtudiyyətlər çərçivəsinə doğru çəkir, bunun nəticəsində isə insanlar, bacarıqlarının məhdudlaşmasına və naqisləşməsinə düçar olur.

Amma, biz öz imanımıza əsasən, bu qəbildən olan dağıdıcı qüvvələrin pis işlərinə manə olmağa çalışmalı, həqiqətdə isə insan bacarığını və kəramətini müdafiə etməliyik.

Azadlığı məhdudlaşdıran metodlar, zaman getdikcə dəyişir, gas zülm formasında müstəmləkə, ağa və nökrə münasibətləri formasında gah xalqa himayədarlıq iddiası, onların fikirlərini aşağı səviyyədə qiymətləndirərək, fikri terrorizimlə, gah da öz mövqeyini zorla başqalarına, eləcə də başqa millətlərə tətbiq etməklə baş verir. İqtisadi fikir və mədəniyyət baxımından göstərilən təzyiqlər bunun bariz nümunələrindəndir. Bəzi

xalqlarımövcud imkan və fürsətlərdən məhrum etmək siyasəti, insanları cəhalət və savadsızlıq içində saxlamaq, xalqı tibbi sağlamlıqdan məhrum etmək və insanları inkişafdan və yüksəlişdən məhrum etmək, bunların hamısı azadlığı, insan istedadını məhdudlaşdıran yolların müxtəlif formaları, insan bacarığının dinamikasını öldürən səbəblərdir.

Elə buna görə də insani ehtiyaclar başqa insanların, möhtacların ehtiyacına biganə yanaşdıqları üçün daha da artmaqdadır. Şəhvət hissi, nizamsız inkişaf edən bu ehtiyaclardan biridir. İnsanın hər bir ehtiyacı, onda maraq yaradan və onu hərəkətə gətirən bir qüvvədir. Amma, əgər başqa ehtiyaclar nəzərə alınmadan bu hərəkət verici ehtiyaclar inkişaf etsə, onda faciə baş verəcəkdir.

Bu, biz insanların qüdrət, şəhvət, məqam və sərvət kimi həqiqi imkanları qarşısında böyük məsulliyətimizdir.

Allahla insan arasında davamlı bağlılıq yaradan iman, yeni sivilizasiyanın əsası və bünövrəsi olmasa, dağıdıcı mədəniyyətlə qarşılaşacağıq. Mədəniyyət tarixini vərəqləyərkən, insanın xüsusi cəhətdə birtərəfli inkişaf etdiyini görəcəyik. Siyasət, rəhbərlik, ticarət və abadlıq işləri iman prinsiplərinə əsaslanmadan görülsə, proqramların inkişaf edəcək, müstəmləkə, qarşıdurma, inhisar, silah gücünə hakimiyyət və bu kimi acı sonluqlarla nəticələnəcəkdir. İnsan həyatı, soyuq müharibə və hərbi münaqişələr içində çürüyəcəkdir.

Nəfsi (özünü) sevmək, onu əziz tutmaq (izzəti nəfs), insanın kamilliyinin əsası və bünövrəsi sayılır, əgər bu sevgi bir şəxsə özünə sitayiş formasını alsın, onda problem yaranacaq.

Müharibələr, milli ayrı seçkilik, başqalarını təhqir etmək, cəmiyyətin müxtəlif təbəqələri arasında şiddətli qarşıdurmalar ailədən tutmuş beynəlxalq ictimaiyyətə qədər, bütün dava-dalaşların səbəbi müxtəlifdir. Yaradılışın fundamental xüsusiyyəti kimi qəbul olunan bu qarşıdurmalar, özünü sevməyin özünəpərəstişə çevrilməsinin nəticəsidir. Fərdin bir qrup daxilində nümayiş etdirdiyi mənəm-mənəmlik və özünüsevmək xüsusiyyəti də eyni mənfi təsir göstərir. Qrup və cəmiyyətlər insanlara xidmət etmək üçün formalaşmış. İnsan, təbiətə ictimai yaradılıb. İnsan şəxsi və ictimai xüsusiyyətə malik olan varlıqdır. İnsanın problemləri müxtəlif surətlərdə yaranır. Fərdi, ailədaxili, qəbilə, tayfa və məzhəbdaxili özünüsevmək, səmavi dəyərləri dünyəvi dəyərlərə çevirir, din və məzhəb anlamını özündən uzaqlaşdırır, müqəddəs dəyərləri, uca məqama çatmaq istəyini aradan aparır. Yüksək dəyərləri sövdəgərlik üçün bir vasitəyə çevirən tayfa bazlıq, özünü sevən millətçiliyə çevrilir.

İnsanın ən şərəfli hisslərindən biri sayılan vətən sevgisi də əsl-nəcabətpərəstlik hisslərinə çevrilə bilər. Belə ki, şəxs, Allah əvəzinə öz vətəninə pərəstiş edər, öz vətəninə əzəmətinə başqalarının vətəninə xarabəyə çevrilməklə, öz mədəniyyətini başqalarının mədəniyyətini məhy etməklə möhkəmləndirər, öz xalqının güzəranını başqa xalqların yoxsullaşması hesabına yaxşılaşdırar.

Dünyanı bir neçə dəfə od-alova bürüyən Nasizim, millətçiliyin gətirdiyi acı nəticələrin bariz nümunəsidir. Bu özünüsevmək hissləri, əslində qurucu hissələr idi, amma inkişafın düzgün istiqamətdə getməməsi, bu hisslərin viranedicilik və dağıdıcı qüvvəyə çevrilməsinə gətirib çıxardı. Əgər özünü, qohum əqrabasını, tayfa və qəbiləsini, vətəninə sevmək düzgün istiqamətdə formalaşarsa, müəyyən olunmuş çərçivədən kənara çıxmazsa, insan həyatına müsbət təsir qoyacaqdır.

İndi, bu çıxış üçün müəyyən etdiyimiz mövzuya qayıda bilərik. İnsan öz ehtiyaclarını təmin edərkən, öz istedadından faydalanarkən, onu əhatə edən cəmiyyətlə uyğunlaşmalıdır. Başqa ehtiyacların təmin olunması üçün nəzərdə tutulan büdcə hesabına təmin olunan ehtiyaclar ağır çətinliklərlə üzləşəcəkdir.

Başqalarının haqqının tapdanması hesabına təmin olunan hüquqlar gec-tez qüvvədən düşəcəkdir. Başqa qrupların hüquqlarına biganə yanaşmaq hesabına inkişaf edən qrup, fəlakətlər yaradacaqdır. Livan bizim ölkəmizdir. O ölkənin sərmayəsi, onun birinci və axırncı adamıdır. O insanlar ki, Livanın əzəmətinə öz dü şüncəsi, fəaliyyəti və mühacirəti ilə vücuda gətirib, bu ölkədə belə insanları qorumaq lazımdır.

Əgər digər ölkələrin insandan başqa da sərmayəsi varsa, bizim Livanda insandan başqa sərmayəmiz, elə insanın özüdür. Buna əsasən, bizim, Livanın ibadət mərkəzlərindən tutmuş universitetlərinə qədər bütün mərkəzlərdə göstərdiyimiz fəaliyyət, Livan xalqının, bütün insanların, regiondakı bütün xalqların qorunması istiqamətinə yönəlməlidir. Əgər Livanı qorumaq istəyiriksə, əgər milli hisslərimizi yüksəltmək, öz dini mədəniyyətimizə cavab vermək istəyiriksə, gərək Livan xalqını və onun bütün qüvvələrini birləşdirək. Livanın məhrumiyyəti düzgün tədbirlərin görülməməsindən qaynaqlanır, buna görə isə bizim hamımız məsuliyyət daşıyıq. İnsan yolunda lazımi qədər, insanın insaniyyətinə hörmətsizlik olunmamaq şərti ilə, çətinlik çəkməyə icazə verilir.

Əziz dinləyicilər, bizim və Livan xalqının yaşadığı region, Livan xalqının özü kimi, bizim və məsul şəxslərin öhdəsinə qoyulan əmanətdir. Livanın cənub və digər bölgələri vətən olduğuna görə və Allahın: Vətəni sevin –deyə, verdiyi əmrə əsasən, qorunması vacib olan əmanətdir. Buna görə də düzgün və azad fikirlərlə, dəqiq işlər görməklə bu məsuliyyəti tez yerinə yetirməliyik.

Səhv fikir və yanlış işlər görmək, hər ikisi xəyanətdir; fəsad işlərə mürəkib olmaq, başqalarının imkanlarını əlindən almaq, cəmiyyətin malını və haqqını hədəvə vermək.

Livan insan və insaniyyət ölkəsidir, onu həqiqəti düşmənlə müqayisə edəndə açıq-aşkar görürük ki, düşmən millətpərəstlik cəmiyyəti yaradıb, onun vasitəsi ilə bütün sahələrdə, o cümlədən siyasi, mədəniyyət və hərbi sahələrdə dağıdıcılıqla, təcridə yaratmaqla məşğuldur. Belə ki, tarixin həyasızcasına saxtalaşdırılması, Qüds şəhərinin yəhudiləşdirilməsi, həmin şəhərin tarixi əsərlərini məhv etməsi bunun nümunələrindəndir.

Buna görə biz, öz vətənimizi Allah və insanlığa xatir, bəlkə də bütün bəşəriyyətə və haqq yolunda mübarizə çöhrəsinin yaşamasına xatir qurulmalıyıq.

Ey mömin və möminələr, gərək bütük insanlar, beyrutlular, cənublular, əkalılar, Beyrutun ətrafındakılar, kerintina, Həyyussəlam əhalisi, bütövlükdə hamımız birləşək, həmrəy olaq.

Bu insanlar, bu hərəkətin bir hissəsi hər növ təbəqələşmədən uzaqdır. Gəlin, Livan xalqının qoruyaq, bununla da Uca Rəbbimizin, qocaman tarixin bizim üzərimizdə olan qiymətli əmanətinin keşiyini çəkmiş olarıq.

imam Musa Sədr
Dinlərin insanlara xidməti

Səhifələr: 55-63